

NASZA
EURO

PROW INCJA

3/2024
ISSN 2083-4063

autor: Piotr Gołębniak, zdjęcie wykonane w miejscowości Wronki (powiat szamotulski)

„Ścieżka rekreacyjna wzdłuż rzeki Warty”

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Institucja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	3
Fundusze dla lokalnych grup działania.....	4-5
Pszczoły są nam potrzebne	6-7
Dożynki bliżej ludzi	8-9
KSOW pomaga młodym mieszkańcom regionu	10-11
Wielkopolska bogata kulinarnie	12-13
Kącik kulinarny	14
Kącik fotograficzny	15

Krzysztof Grabowski
Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego

Szanowni Państwo,

Druga połowa lata i początek jesieni to czas wielu ważnych imprez organizowanych na terenach wiejskich. Mam na myśli przede wszystkim celebrowany od pokoleń zwyczaj dziękczynienia za plony podczas uroczystości dożynkowych. W tym roku samorząd naszego województwa w miejsce jednej, centralnej uroczystości o charakterze wojewódzkim wsparł finansowo organizację czterech wydarzeń w różnych częściach regionu, które odbyły się pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Imprezy zorganizowane zostały w Łądku w powiecie słupeckim, Doruchowie w powiecie ostrzeszowskim, w Starej Łubiance w powiecie pilskim oraz w Racocie w powiecie kościańskim. Uczestnicy tych wydarzeń mogli odwiedzić stoiska przygotowane przez Urząd Marszałkowski w Poznaniu. W punkcie informacyjnym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dystrybuowany był m.in. biuletyn „Nasza euroPROWincja”.

W tym wydaniu kwartalnika prezentujemy Państwu również informacje na temat funduszy przyznanych 30 lokalnym grupom działania z województwa wielkopolskiego. To środki

przyznane na funkcjonowanie biur i animację lokalnych społeczności. Grupy już wkrótce ogłaszać będą nabory wniosków w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2023-2027.

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich stwarza możliwość dofinansowania wielu przedsięwzięć ukierunkowanych na szeroko rozumiany rozwój obszarów wiejskich. Środki z tego źródła umożliwiły w sierpniu organizację obchodów Wielkiego Dnia Pszczoły w Kaliszu-Zawodziu, a we wrześniu przygotowanie rekordowo dużej powierzchni wystawienniczej dla wielkopolskich producentów podczas targów Smaki Regionów. Wspierając branżę rolno-spożywczą nie zapominamy o potrzebach naszych mieszkańców, szczególnie tych, którzy zmagają się z problemem niepełnosprawności. Z tego względu już drugi rok z rzędu, z powodzeniem zorganizowaliśmy wyjazdy studyjne dla młodzieży jednej z wielkopolskich szkół, których celem było pokazanie młodym ludziom perspektyw i szans, jakie oferuje aktywność zawodowa na wsi.

Życzę Państwu przyjemnej lektury.

Wydawca:

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Al. Niepodległości 34
61-714 Poznań

Tekst i opracowanie:

Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań
tel. 61 626 60 00
e-mail: ksow@umww.pl
www.wielkopolskie.ksow.pl, www.dprow.umww.pl

Opracowanie graficzne:

EGD Design
Andrzej Tokarski
www.grafikadlafirm.pl

Druk:

Firma Poligraficzno
-Introligatorska
"Udziałowiec" Sp. z o.o.

Fundusze dla lokalnych grup działania

30 wielkopolskich LGD, realizujących w ramach Planu Strategicznego dla WPR interwencję Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, otrzymało łącznie ponad 60 milionów złotych na zarządzanie procesami naborów wniosków dla beneficjentów.

Źródło: Archiwum Beneficjenta.

Program LEADER pomaga aktywizować różne grupy wiekowe mieszkańców wielkopolskiej wsi. Na zdjęciu grupa taneczna z obszaru na którym funkcjonuje Stowarzyszenie „Solna Dolina”.

- *To bardzo ważny etap dla lokalnych grup działania, które realizować będą opracowane przez siebie strategie w formule wielofunduszowej. Dzięki przyznanym środkom na zarządzanie mogą przede wszystkim zadbać o odpowiednią kadrę pracowniczą zajmującą się naborami wniosków i doradztwem. Mają też możliwość sfinansowania szeregu działań o charakterze informacyjnym i promocyjnym, czyli szkoleń, spotkań, czy kampanii informacyjnych, które mają dobrze przygotować lokalną społeczność do ubiegania się o fundusze unijne z nowej perspektywy finansowej – mówi wicemarszałek Krzysztof Grabowski.*

Przypomnijmy, że w styczniu 2024 roku przedstawiciele lokalnych grup działania podpisali umowy ramowe, zakładające wsparcie głównie na wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, ale również na komponent „Zarządzanie LSR”. Chodzi łącznie o środki rzędu 128,5 milionów euro, czyli przy obecnym kursie europejskiej waluty o ponad 550 milionów złotych. Blisko dwie trzecie tego budżetu pokrywają środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, pozostała część natomiast pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Pomoc przyznana lokalnym grupom działania pozwoli im skoncentrować się na sprawnym przygotowaniu procesu wdrażania strategii lokalnych. Proces ten będzie przebiegał

w całości w systemie teleinformatycznym, co stanowi dodatkowe wyzwanie dla grup, ale przyczyni się do ograniczenia zużycia materiałów wykorzystywanych we wcześniejszych perspektywach finansowych oraz usprawnienia obsługi wnioskodawców i beneficjentów.

Biorąc pod uwagę planowaną dystrybucję środków z funduszu rolnego warto zauważyć, że zakres wsparcia będzie jeszcze bardziej niż dotychczas odpowiadał lokalnym, zidentyfikowanym potrzebom, szczególnie w kontekście przedsiębiorczości, w przypadku której wsparcie trafi do z góry zdefiniowanych branż.

Znaczące środki na rozwój przedsiębiorczości zostały już rozdystrybuowane w ramach kończącej się perspektywy finansowej, w której samorząd województwa realizował Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Dzięki temu programowi w województwie wielkopolskim powstało 1178 nowych przedsiębiorstw, 438 przedsiębiorstw rozwinęło swoją działalność, co wpłynęło na stworzenie 2061 miejsc pracy.

Jednym z przykładów ciekawych inicjatyw zrealizowanych przez beneficjentów PROW 2014-2020 jest projekt „Fizjoterapia koni – innowacyjne wsparcie usług około weterynaryjnych dla lokalnej społeczności”. To przykład pomysłu na biznes, który powstał w miejscowości Osiniec w gminie Gniezno, a więc

Promocja dziedzictwa lokalnego to ważny aspekt wsparcia w ramach inicjatywy LEADER. Rewitalizacja terenu Plant we Lwówku znacząco zwiększyła atrakcyjność turystyczną regionu oraz promocję obszaru działania LGD KOLD.

na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Trakt Piastów”. Usługi związane z rehabilitacją koni stają się coraz bardziej powszechne. Z roku na rok obserwuje się również zwiększony popyt na zakup koni do celów sportowych. Jeździectwo jest ogromnym obciążeniem dla organizmu konia. Wszelkiego rodzaju urazy czy kontuzje, które powstają m.in. podczas treningów wymagają rehabilitacji przy wykorzystaniu nowoczesnych metod i urządzeń, do których należą m.in. laseroterapia, bieżnie wodne, spa, baseny dla koni czy solaria. Dzięki wsparciu ze środków PROW 2014-2020 zakupiony został specjalistyczny sprzęt, który umożliwia świadczenie innowacyjnych usług około weterynaryjnych dla lokalnej społeczności.

Na terenie funkcjonowania LGD Gościnnia Wielkopolska w miejscowości Naclaw, w gminie Kościan mieszkanka województwa wielkopolskiego rozpoczęła działalność pod nazwą „Lokalnie Naturalnie – sprzedaż lokalnych produktów żywnościowych”. Innowacyjność pomysłu polega na uruchomieniu nowego kanału sprzedaży tradycyjnych produktów żywnościowych w postaci koszy prezentowych. Kosze wypełniane są lokalnymi wyrobami i przygotowywane tematycznie, np. „Produkty wpisane na listę produktów tradycyjnych”, z wyróżnieniem „Jakość Tradycja”, „Perła Regionu”, ze znakiem „Nasze Kulinarne Dziedzictwo”. Wszystkie wyroby pochodzą z obszaru LGD Gościnnia Wielkopolska i oferowane są mieszkańcom na targowisku w Kościanie.

Inny przykład zrealizowanej inicjatywy pochodzi z miejscowości Bierzwienna Długa w gminie Kłodawa, w powiecie kolskim, gdzie funkcjonuje Stowarzyszenie „Solna Dolina”. Jedną z mieszkanki wschodniej Wielkopolski podjęta działalność gospodarczą w zakresie Szkoły Tańca i Fitnessu. Utworzone zostało nowe miejsce spotkań, rekreacji, ćwiczeń, relaksu i odpoczynku. Oryginalność dofinansowanej operacji polega na

tym, że w zajęciach mogą jednocześnie uczestniczyć mamy, dzieci, babcie i wnuczka. Zakres oferowanych usług jest bardzo szeroki i pozwala na odnalezienie ulubionej aktywności fizycznej, która poprawi nie tylko koordynację ruchową, ale i rozwinię niejednego talentu. Uzyskane w ramach PROW 2014-2020 wsparcie pozwoliło na zakup kompleksowego wyposażenia sal treningowych.

Ciekawe projekty dotyczą nie tylko przedsiębiorczości, ale również rozwoju niekomercyjnej infrastruktury publicznej. Przykładem pomyślnie ukończonego zadania inwestycyjnego tego typu jest projekt „Zagospodarowanie terenu Plant we Lwówku” zrealizowanego przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” we Lwówku. Operacja zakładała wykonanie szeregu prac porządkowych i rozbiórkowych, niwelację terenu, wykonanie ciągów pieszych oraz zagospodarowanie terenu plant zielenią. Zainwestowano również w elementy małej architektury, które znacząco wpłynęły na poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze funkcjonowania LGD KOLD.

Miłość do koni i chęć niesienia im profesjonalnej pomocy to motto projektu dofinansowanego ze środków PROW 2014-2020 pn. „Fizjoterapia koni – innowacyjne wsparcie usług około weterynaryjnych dla lokalnej społeczności”.

WYDARZENIA

Pszczoły są nam potrzebne

11 sierpnia w Kaliszu-Zawodziu Samorząd Województwa Wielkopolskiego zorganizował imprezę z okazji Wielkiego Dnia Pszczół. Wydarzenie odbyło się przy wsparciu środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Fot. Tomasz Potemkowski.

Bogata oferta produktów pszczelich: od aromatycznych świec z wosku po wyśmienite miody różnego rodzaju.

Ideą, obchodzonego 8 sierpnia święta pszczoły, jest edukacja społeczeństwa o szczególnie istotnej roli tych owadów dla ekosystemu i dla człowieka, w obliczu niezwykle istotnego problemu, jakim jest wymieranie pszczoł. Warto pamiętać, że zasługi tych owadów są nie do przecenienia, dzięki nim mamy zarówno miód, jak i owoce, czy warzywa. Pszczoły jako owady zapylające mają ogromne znaczenie gospodarcze dla rolnic-

stwa i klimatu. Niestety, liczne zmiany pogody oraz działalność człowieka negatywnie wpływają na ich życie. Impreza, której głównym tematem są pszczoły i pszczelarstwo pokazała jak wyjątkowe znaczenie ma obecność i hodowla pszczoł w aspekcie gospodarczym, przyrodniczym i kulturowym.

Z inicjatywy Wicemarszałka Województwa Wielkopolskiego, Pana Krzysztofa Grabowskiego dla uczczenia tego dnia i rozpowszechniania wiedzy na temat funkcjonowania sektora pszczelarskiego w Polsce, wspólnie z Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej w Kaliszu, Samorząd Województwa Wielkopolskiego zorganizował obchody Wielkopolskiego Dnia Pszczół. Impreza odbyła się 11 sierpnia 2024 r. na terenie Rezerwatu Archeologicznego w Kaliszu-Zawodziu.

- Już po raz czwarty spotykamy się w Kaliszu, aby edukować mieszkańców o korzyściach płynących z pracy pszczoł i ich roli dla bezpiecznej przyszłości naszej planety. Samorząd Województwa Wielkopolskiego rokrocznie przeznaczają konkretne środki na wsparcie sektora pszczelarskiego. Pierwsze fundusze na ten cel zostały skierowane już w 2018 roku. Od tamtej pory przekazaliśmy wielkopolskim pszczelarzom łącznie 14 milionów złotych na zakup węży pszczelej oraz pokarmu pszczelego – podkreśla wicemarszałek Krzysztof Grabowski.

Fot. Tomasz Potemkowski.

Uczestnicy wydarzenia otrzymali z rąk wicemarszałka Krzysztofa Grabowskiego symboliczne porcje miodu.

Fot. Tomasz Potemkowski.

Wicemarszałek Krzysztof Grabowski, radna województwa Anna Majda oraz dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Szymon Wdowczyk odwiedzili wszystkie stoiska przygotowane w ramach imprezy i wręczyli podziękowania za trud włożony w ich przygotowanie.

Jakie są efekty dofinansowanych zadań dotyczących pszczelarstwa? W ramach pomocy udało się już kupić ponad 170 ton węzy pszczelej i 900 ton ciasta pszczelego. Każdego roku ze wsparcia korzysta blisko 5 tys. pszczelarzy. Ponadto na zakup sadzonek drzew miododajnych przekazano 8,5 mln zł, dzięki którym samorządy gminne i powiatowe dokonują nasadzeń. W ciągu 7 lat w Wielkopolsce posadzono ponad 70 tys. drzew miododajnych. Od 2023 roku dofinansowywane jest także tworzenie pasiek edukacyjnych. Do tej pory wsparcie w tym zakresie otrzymało sześć instytucji. 21 września 2024 roku w Radlinie, w gminie Jarocin otwarta została jedna z takich pasiek. W 2024 roku dofinansowanie na ten cel uzyskało również Stowarzyszenie Towarzystwo Bartników w Śmiglu (powiat kościański). W poprzednim roku natomiast powstały 4 pierwsze dofinansowane pasieki: w Kopaszewie (gm. Krzywiń, pow. kościański), Stobnie (gm. Trzcianka, pow. czarnkowsko-trzcianecki), Przygodzicach (powiat ostrowski) i Trąbczynie Dworskim (gm. Zagórow, pow. słupecki).

Impreza plenerowa z okazji Dnia Pszczoły, która zgromadziła tłumy mieszkańców naszego regionu, składała się z jarmarku pszczelarskiego z bogatą ofertą efektów pracy pszczół prezentowanych przez wielkopolskich pszczelarzy, pokazów edukacyjnych na temat życia pszczół oraz licznych atrakcji dla dzieci, młodzieży i dorosłych z miodem w roli głównej, ale nie tylko. Na uczestników czekały bowiem stanowisko łucznicze, kowalski pokaz czernienia metalu przy użyciu wosku pszczelego, rekonstrukcja cysterek z Ołoboku (gm. Sieroszewice, powiat ostrowski) nt. miodu i produktów pszczelich

w średniowiecznej medycynie klasztornej, czy prezentacja zawodu ptasznika. W ramach Wielkopolskiego Dnia Pszczół zorganizowano konkurs na najciekawsze stoisko tego wydarzenia. W tym roku, w ramach wydarzenia przygotowano blisko 50 stoisk. Zwyciężyło stoisko przygotowane przez Koło Gospodyń Wiejskich Piątek Mały z Gminy Stawiszyn. 2. miejsce zajęło stoisko gospodarstwa pasiecznego Maja i Gucio z Gminy Jarocin, a 3. na podium było stoisko Koła Gospodyń Wiejskich z Blizanówka.

Fot. Tomasz Potemkowski.

Podczas imprezy w Kaliszu nie brakowało atrakcji dla rodzin z dziećmi. Uroczystości towarzyszyła znakomita pogoda.

WYDARZENIA

Dożynki bliżej ludzi

W sierpniu i wrześniu 2024 roku odbyły się cztery uroczystości dożynkowe, współorganizowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego pod patronatem Marszałka Województwa Marka Woźniaka. Gospodarzami Święta Płonów w nowej formule były Łądek w powiecie słupeckim, Doruchów w powiecie ostrzeszowskim, Stara Łubianka w powiecie pilskim oraz Racot w powiecie kościańskim.

Źródło: Archiwum UMWW.

Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak w towarzystwie gospodarzy dożynek w Łądku – starosty słupeckiego Marka Dąbrowskiego i wójta gminy Łądek Artura Miętkiewicza.

Ważnym, dożynkowym obrzędem jest przekazanie chleba i dzielenie się nim. Tego elementu nie zabrakło w Łądku, gdzie chlebem z uczestnikami wydarzenia podzielili się Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak, Starosta Słupecki Marek Dąbrowski, Wójt Gminy Łądek Artur Miętkiewicz oraz członkowie komitetu honorowego wydarzenia i starostowie dożynek. Zaprezentowano również wieńce dożynkowe, w tym wieniec przygotowany dla Województwa Wielkopolskiego przez artystę ludowego Piotra Barańczaka wraz z żoną Marią, rodziną i sąsiadami z wsi Trzemeszno koło Rozdrażewa w powiecie krotoszyńskim.

Dzień później, 25 sierpnia 2024 r. gospodarzem dożynek Powiatowo-Gminno-Parafialnych był Doruchów. Obchody rozpoczęła uroczysta msza święta w kościele parafialnym pw. św. Stanisława Kostki w Doruchowie, a następnie wydarzenia przeniosły się na Stadion Sportowy w Doruchowie, gdzie tradycyjny obrzęd dożynkowy poprowadził Zespół Folklorystyczny Doruchowianie. Zaprezentowano także starostów dożynkowych: Agnieszkę Błoch z Wrzosów w gminie Doruchów i Mirosławę Mieszającą z Kuźnicy Grabowskiej w gminie Grabów nad Prosną.

- Dożynki to szczególnie czas podziękowania z pracą rolników by na żadnym stole nie zabrakło chleba. Ciężka praca rolnika to

Źródło: Archiwum UMWW.

Tradycją święta płonów jest przygotowanie i zaprezentowanie podczas uroczystości efektownych wieńców dożynkowych.

- Dożynki są przede wszystkim dla rolników. Dla tych, którzy na co dzień zajmują się produkcją rolną i żyją w środowisku wiejskim. Formuła jednej imprezy w tak dużym regionie, jakim jest Wielkopolska, powoduje, że biorą w niej udział głównie delegacje dożynkowe, wieńcowe oraz grono VIP-ów, którzy są głównymi bohaterami wydarzenia. Dlatego chcemy, by dożynki były bliżej ludzi, a ten efekt daje tylko organizacja imprezy na poziomie lokalnym, powiatowo-gminnym. Stąd pojawił się pomysł, aby samorząd województwa stał się partnerem wspierającym te wydarzenia, dodatkowo gwarantującym także patronat marszałka – powiedział Marszałek Marek Woźniak na konferencji poprzedzającej uroczystości dożynkowe.

W sobotę 24 sierpnia 2024 r. w Łądku odbyła się pierwsza z imprez dofinansowanych z budżetu Województwa Wielkopolskiego. Po tradycyjnym nabożeństwie w Kościele Świętego Mikołaja Biskupa w Łądku sprzed świątyni wyruszył barwny korowód dożynkowy, który dotarł na Stadion Gminny w Łądku, główne miejsce uroczystości. Zaprezentowano tam starościny i starostę dożynek. Role te przypadły w udziale Małgorzacie Rogalińskiej-Wierzińskiej z gminy Orchowo oraz Markowi Baczyńskiemu z gminy Łądek.

Źródło: Archiwum UMWW.

Ważną częścią uroczystości dożynkowej jest obrzęd dzielenia się chlebem. Na zdjęciu od lewej: Marzena Wodzińska – radna województwa, ks. Ireneusz Powaga – proboszcz parafii w Doruchowie, Krzysztof Grabowski – wicemarszałek województwa, Dariusz Świłoń – starosta ostrzeszowski oraz Urszula Kowalińska – wójt gminy Doruchów.

wyraz silnego przywiązania do narodowych tradycji i wartości przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Praca na roli to także odważne i świadome stawienie czoła wielu przeciwnościom, z którymi muszą borykać się gospodarstwa. Mimo wielu wyzwań nie poddajecie się i jesteście bardzo wytrwali - za to należy Wam się społeczne uznanie! Wielkopolska Wieś to także miejsce licznych przemian, które za sprawą członkowska Polski w Unii Europejskiej w ciągu 20 lat udało dokonać i znacząco poprawić jakość życia mieszkańców obszarów wiejskich. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013 i 2014-2020 beneficjenci pozyskali ponad 2 miliardy złotych, które umożliwiły realizację wielu inwestycji i zadań wspierających rozwój naszego społeczeństwa i Regionu – powiedział wicemarszałek Krzysztof Grabowski, który reprezentował tego dnia Samorząd Województwa Wielkopolskiego

Na uczestników dożynek w Doruchowie czekały liczne atrakcje. Nie zabrakło stoisk kół gospodyń wiejskich z terenu gminy, animacji i warsztatów dla dzieci oraz pokazów rękodzieła. Wydarzenie obfitowało w występy artystyczne. Na scenie pojawili się m. in Kabaret EWG, Dziecięcy Zespół Ludowy z Doruchowa, soliści: Lech Owczarek i Julia Kędzia, Anna Żebrowska oraz Zespół Tańca Ludowego Poligrodzianie.

Kolejne, dwie imprezy dożynkowe odbyły się 7 i 8 września 2024 r., odpowiednio w Starej Łubiance i w Racocie. Mieszkańcy z północnej i południowej wielkopolski zebrali się, by kultywować wielopokoleniową tradycję dziękczynienia za trud pracy rolników, za zebrane plony zbóż, ziół i kwiatów. Uroczystości obfitowały w wiele atrakcji i występy miejscowych artystów. Podniosłe i pełne ludowego charakteru były obrzędy dożynkowe w wykonaniu zespołu „Rożanie” oraz „Żeńcy Wielkopolscy”. Udział w obu tych uroczystościach wzięły wicemarszałek województwa Krzysztof Grabowski, który odebrał

od starostów dożynek chleb wypieczony z tegorocznej mąki. W Starej Łubiance starostami dożynek byli zamieszkujący tę miejscowość Marlena Cioch i Paweł Ciepłuch, natomiast w Racocie Ewa Małyszek z Katarzyna i Szymon Nejranowski z Wławia w gminie Kościan.

Podczas każdej z czterech uroczystości dożynkowych Samorząd Województwa Wielkopolskiego przygotował punkty informacyjne, w których uczestnicy mogli zasięgnąć wiedzy na temat inicjatyw podejmowanych na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich przez Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Wielkopolskie Samorządowe Centrum Rozwoju Wsi w Sielinku.

Źródło: Archiwum UMWW.

Dożynki to wielowiekowy zwyczaj dziękczynienia za plony. To również impreza, która ma na celu zaprezentowanie uroku terenów wiejskich.

PLAN OPERACYJNY KSOW

KSOW pomaga młodym mieszkańcom regionu

Już po raz drugi Samorząd województwa zorganizował wyjazdy studyjne dla uczniów dotkniętych problemem niepełnosprawności. Celem przedsięwzięcia sfinansowanego ze środków Unii Europejskiej jest przeciwdziałanie marginalizacji osób z niepełnosprawnościami i ograniczenie barier w dostępie takich osób do wiedzy na temat inicjatyw podejmowanych na obszarach wiejskich w kontekście perspektyw na rynku pracy.

Fot. K. Rekas

Wizyta w ogrodzie sensorycznym w Krwonach.

24 i 26 września 2024 r., dzięki wsparciu ze środków Unii Europejskiej, odbyły się dwa wyjazdy studyjne, do udziału w których z inicjatyw wicemarszałka Krzysztofa Grabowskiego zaproszeni zostali uczniowie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 im. plutonu Głuchoniemych AK w Kaliszu. To placówka, która troszczy się o potrzeby osób dotkniętych problemem niepełnosprawności. Jako jedyna w rejonie Kalisza oferuje pełen zakres edukacji i rehabilitacji dziecka słabosłyszącego i niesłyszącego. Uczniowie technikum kształcą się w zawodzie technik fotografii i multimediiów.

- Mamy świadomość trudności jakim codziennie muszą stawiać czoła dzieci niepełnosprawne, a także ich rodzice. Myśląc o przyszłości tych młodych osób, chcemy podejmować inicjatywy, które ułatwią im w przyszłości rozpoczęcie aktywności zawodowej. W ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, w 2023 roku zorganizowaliśmy pilotażowe wyjazdy studyjne połączone z warsztatami dla dwóch grup młodzieży. Zaangażowanie uczestników w udział w tym przedsięwzięciu i wiele pochlebnych opinii ze strony ich opiekunów na temat takiej aktywnej formy wsparcia pokazały, że warto kontynuować tego typu działania. W 2024 r. program wyjazdów został rozbudowany, aby pokazać szersze spektrum możliwości, jakie stoją przed młodymi ludźmi. W organizację wydarzenia zaangażowani zostali beneficjenci PROW 2014-2020 – podkreśla wicemarszałek województwa Krzysztof Grabowski.

15-osobowa grupa uczniów kaliskiej szkoły odwiedziła siedzibę Turkowskiej Unii Rozwoju T.U.R. w Krwonach, w gminie Brudzew w powiecie tureckim. Spotkanie rozpoczęło się od zwiedzenia ogrodu sensorycznego i łąki. To wyjątkowe miejsce, pozwalające na bliskie obcowanie z naturą, angażujące nie tylko wzrok i węch, ale również słuch, dotyk a nawet smak. W ogrodzie rosną nie tylko kwiaty, które pełnią funkcję ozdobną, ale również zioła i kwiaty jadalne, których można skosztować. Specjalna ścieżka sensoryczna składa się z różnych rodzajów nawierzchni, po której należy spacerować boso, aby doświadczyć pełni wrażeń. Na słuch w ogrodzie sensorycznym oddziałuje nie tylko szum wiatru, śpiew ptaków czy brzęczenie owadów, ale także specjalnie zainstalowane dzwonki, wykorzystywane w praktykach relaksacyjnych i medytacyjnych. W ramach wizyty odbyła się wystawa multimedialna poświęcona bioróżnorodności, zmianom klimatycznym i ich możliwym skutkom, a także rozwiązaniom, które pozwolą uniknąć najbardziej katastroficznych scenariuszy dla naszej planety. Efekty wizualne, dźwiękowe, a nawet odczuwalne podmuchy wiatru, tworzą wciągającą atmosferę, która pomaga w lepszym zrozumieniu zagadnień ekologicznych. Przy tworzeniu wystawy wykorzystano filmy i fotografie lokalnych miłośników natury, co dodatkowo promuje Wielkopolskę. Po pokazie multimedialnym uczestnicy mieli możliwość dyskusji na temat wpływu działalności człowieka na środowisko. Dyskusję poprowadziła prezes Turkow-

Fot. K. Rekas

Uczniowie wzięli udział w warsztatach zielarskich.

skiej Unii Rozwoju T.U.R. Magdalena Ciołek, która podzieliła się z uczniami swoją bogatą wiedzą na temat ekologii i życia w zgodzie z naturą.

Młodzi ludzie mogli spróbować swoich sił w warsztatach kulinarnych zorganizowanych pod hasłem „Zioła w roli głównej” a następnie degustować własnoręcznie przyrządzone potrawy. Zadaniem uczniów było przygotowanie zupy kremu z pomidorów i gruszek z tymiankiem, chaczapuri imerytyńskiego z ziołami oraz deseru w postaci koktajlu na bazie ziół lub karmelizowanej gruszki z serem pleśniowym z ziołami. Nad przebiegiem warsztatów czuwały panie ze Spółdzielni Socjalnej „Powróćisz Tu”, która korzystała ze wsparcia finansowego w ramach PROW 2014-2020. Następnym punktem programu były warsztaty zielarskie. W ich trakcie uczestnicy zapoznali się z techniką produkcji naturalnych kadzideł i perfum na bazie olejków eterycznych. Na zakończenie odbyło się spotkanie z sokolnikiem Mateuszem Moszczyńskim, który zaprezentował uczniom arkaną tego ciekawego, ale wymagającego zawodu.

Drugi dzień wyjazdu studyjnego w całości poświęcony został technice fotografii, która jest centralnym obiektem zainteresowań uczniów kaliskiej szkoły. To właśnie z tym zawodem młodzi ludzie wiążą swoje największe szanse na zatrudnienie w przyszłości. Zajęcia odbyły się w Wigwamie Russocice na terenie gminy Władysławów, w powiecie tureckim. Poprowadził je utalentowany fotograf z dużym doświadczeniem pedagogicznym Waldemar Stube, który zapoznał uczestników z tematyką fotografii analogowej i wskazał najważniejsze różnice w stosunku do fotografii cyfrowej. Uczniowie podzieleni zostali na dwie grupy, z których najpierw jedna posługiwała się aparatem analogowym, druga cyfrowym, a następnie odwrotnie. W taki sposób mogli oni sami dostrzec różnice, o których usłyszeli w części teoretycznej spotkania.

Po smacznym obiedzie przygotowanym przez właścicieli Wigwamu Russocice, na uczniów czekała dodatkowa atrakcja w postaci możliwości własnoręcznego wywołania zdjęć z kliszy, a następnie przeglądu i omówienia efektów całodniowej pracy. Na zakończenie każdy z uczestników warsztatów odebrał pamiątkowy certyfikat i zestaw upominków.

- Wyjazdy zorganizowane przez Urząd Marszałkowski w Poznaniu okazały się wyjątkowo udane i dostarczyły młodzieży wielu niezapomnianych wrażeń. To była fantastyczna odskocznia od codziennej szkolnej rutyny. Zajęcia były niezwykle interesujące i wartościowe, a możliwość nauki w tak inspirującym otoczeniu to coś, co zapadnie w naszej pamięci na długo. Warsztaty nie tylko wzbogaciły uczestników o nowe umiejętności, ale także zintegrowały grupę, budując wśród uczniów większą pewność siebie oraz pasję do nauki poprzez praktyczne doświadczenia – podsumowuje Katarzyna Hybś, dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 im. plutonu Głuchoniemych AK w Kaliszu.

Fot. K. Rekas

W przebiegu warsztatów kulinarnych zaangażowała się prezes Turkowskiej Unii Rozwoju T.U.R. Magdalena Ciołek.

DZIEDZICTWO KULINARNE

Wielkopolska bogata kulinarnie

Na rekordowej powierzchni 390 m², podczas targów Smaki Regionów 2024 zaprezentowało się 34 wystawców z województwa wielkopolskiego i jego zagranicznych regionów partnerskich. Impreza odbyła się w ostatni weekend września w hali Międzynarodowych Targów Poznańskich. Przyciągnęła tysiące entuzjastów smacznej i zdrowej kuchni regionalnej.

Fot. B. Zalas.

Targi Smaki Regionów z roku na rok cieszą się rosnącą popularnością nie tylko mieszkańców Poznania, ale i miłośników tradycyjnej kuchni regionalnej, którzy odwiedzają Poznań w ostatni weekend września.

-Wszyscy starają się dbać o zdrowie, wszyscy też tęsknią za smakami młodości i dzieciństwa. Tymi przysłowiami obiadam i babci, gdzie smaki wielu potraw były wyjątkowe i niepowtarzalne. Producenci takiej żywności starają się wrócić do tych starych receptur – podkreśla Marek Woźniak, Marszałek Województwa Wielkopolskiego, który objął targi patronatem honorowym.

Podczas tegorocznej edycji targów koneserzy poszukujący wyjątkowych smaków mogli spróbować m.in. mięs i wędlin,

serów – smażonych, kozich czy dojrzewających, przetworów mlecznych, miódów, wyrobów piekarniczych i cukierniczych, przetworów owocowo-warzywnych z ekologicznych gospodarstw oraz olei tłoczonych na zimno.

- Na stoisku przygotowanym przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego zaprezentowało się aż 34 wystawców promujących swoje znakomite produkty. W tym roku zaproszenie do współtworzenia stoiska przyjęli przedstawiciele trzech regionów partnerskich Wielkopolski: Chungcheongnam-do z Korei Południowej, Župania Vukovarsko-Srijemska z Chorwacji i Obwód Charkowski z Ukrainy. Jestem przekonany, że każdy kto odwiedził nasze wspólne stoisko nie czuł się zawiedzony i mógł zaopatrzyć się w produkty najwyższej jakości – mówi Krzysztof Grabowski, Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego a zarazem przewodniczący komisji ds. żywności Związku Województw RP.

Co roku poznańskie targi stają się okazją do wyróżnienia najlepszych producentów żywności w kraju. W sobotę 28 września odbyła się uroczystość wręczenia Medali Targów Smaki Regionów. Złoty medal z rąk prezesa zarządu MTP Tomasza Kobierskiego, wicemarszałka Krzysztofa Grabowskiego, przewodniczącej sejmiku województwa Tatiany Sokołowskiej oraz prezesa Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego Izabelli Byszewskiej otrzymało 20 firm, w tym 3 z województwa wielkopolskiego. Wśród nagrodzonych produktów znalazły się „Wrzeński serek śmietankowy” ze Spółdzielni Mleczarskiej Września, „Olej rzepakowy tłoczony na zimno z dodat-

Fot. B. Zalas.

Wydarzeniom targowym towarzyszyły rozmaite atrakcje, m.in. Bitwa Małych Mobilnych Kuchni Warsztatowych, w której rywalizowały banki żywności z terenu województwa wielkopolskiego.

Rozstrzygnięcie konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” z udziałem Stefana Krajewskiego – Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

kiem suszonego czosnku i rozmarynu” od Oleje Trawińscy Sp. z o.o. Sp. k. oraz „Przecier szparagowy” z Przedsiębiorstwa Produkcji Spożywczej „FRYKAS” Sp. z o.o. Dodatkowo wyróżnienie otrzymał „Ser smażony z cebulką” pochodzący z Zakładu Produkcji Spożywczej i Handlu Frąckowiak Sp. z o.o.

Ważnym punktem programu towarzyszącym targowym ekspozycjom jest rozstrzygnięcie ogólnopolskiego konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”, którego pomysłodawcą i głównym organizatorem jest Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego. Najwyższym wyróżnieniem w konkursie jest Perła, przyznawana w dwóch kategoriach: produkt lokalnych oraz danie regionalne. W tym roku odbyła się już XXIII edycja tego konkursu a laureatami z województwa wielkopolskiego zostali:

- RTM Sp. z o.o. „Olandia” za Miętus Warciański na puere z skorzonery z pasternakiem,
- KGW w Wijewie za Czerninę i pieczone udka kaczki z pampuchami i buraczkami zasmażanymi (przepis na tę potrawę znajdziecie Państwo w wydaniu 2/2024 biuletynu Nasza euroPROWincja)
- PPHU Familijna Żerków za smalec zapiekany z cebulką,
- SM Września za Twaróg półtłusty z Wrześni,
- OSM Jarocin za serek śmietankowy,
- Serownia Mera Vallis Grażyna Szłapka za Rokpol – OrdoBlue,
- KGW w Skrzyńkach za marmeladę z rabarborem i hycką,
- Oleje Trawińscy Sp. z o.o. Sp. k. za olej rzepakowy tłoczony na zimno
- KGW w Błaziejewie za tort cytrynowy,
- Żółty Parasol Rolniczy Handel Detaliczny Barbara Wawrzyniak za herbatkę owocową.

Organizatorzy targów Smaki Regionów z jednej strony promują tradycyjną żywność najlepszej jakości, z drugiej zaś podejmują starania, aby informować o efektach wdrażanego

przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego „Programu ograniczania marnotrawstwa i strat żywności w Wielkopolsce na lata 2021-2025”. Dotychczas na walkę z ograniczeniem marnowania żywności przeznaczono z budżetu województwa blisko 4 miliony złotych. O tym, że żywność zagrożona marnotrawstwem może być bazą wielu znakomitych dań mogli przekonać się obserwatorzy Bitwy Małych Mobilnych Kuchni Warsztatowych. W szranki w tej rywalizacji stanęły wielkopolskie banki żywności z Poznania, Konina, Piły i Leszna.

- Targi Smaki Regionów to ważne wydarzenie, które w kalendarzu imprez targowych organizowanych przez spółkę MTP ma swoje stałe miejsce od 2010 roku. Idea wywodzi się z dobrze znanych w kraju targów Polagra, również organizowanych we wrześniu. Od 2000 roku podczas Polagry wręczane były nagrody w konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. Świadomość rosnącego znaczenia kuchni tradycyjnej i regionalnej sprawiła, że z czasem wyodrębniony został pawilon, w którym odbywa się wydarzenie pod nazwą Smaki Regionów – wyjaśnia prezes zarządu spółki Międzynarodowe Targi Poznańskie Tomasz Kobierski.

Gościem specjalnym tegorocznej edycji targów Smaki Regionów był charyzmatyczny szef kuchni Laurentiu Zediu.

Szagówki z sosem z grzybów leśnych

Szagówki to wielkopolska wersja kopytek. Nazwa wiąże się ze sposobem krojenia klusek ukośnie czyli szagą. Tym razem, z uwagi na trwającą jesień i bogactwo grzybów w wielkopolskich lasach, proponujemy Państwu podanie ich z sosem grzybowym..

Źródło zdjęcia: <https://smakosze.pl/banalnie-prosty-przepis-na-kopytka-w-sosie-grzybowym>

SKŁADNIKI:

- 1,5 kg ziemniaków,
- 5 łyżek maki pszennej,
- 2 jajka,
- Sól i pieprz,
- 400 g świeżych grzybów leśnych
- 30 g masła,
- 1 łyżka oleju,
- 2 cebule,
- 1 ząbek czosnku
- 125 ml wody lub bulionu warzywnego lub grzybowego,
- ok. 100 ml śmietany 30-36%.
- Natka pietruszki

PRZYGOTOWANIE:

Ziemniaki gotujemy w mundurkach, obieramy i mielimy w maszynce do mięsa. Dodajemy mąkę, jajka i sól. Zagniatamy ciasto. Formujemy z niego wałek. Kroimy w ukośne czterocentymetrowe kawałki. Partiami wrzucamy na osoloną, wrzącą wodę. Gotujemy, aż wypłyną na powierzchnię.

Grzyby oczyszczamy i kroimy w plasterki. Cebulę obieramy i kroimy w kostkę. Na patelni rozgrzewamy masło z olejem.

Dodajemy cebulę i smażymy na średnim ogniu, aż się zeszkli, a następnie posiekany czosnek i smażymy jeszcze przez chwilę. Wrzucamy pokrojone grzyby i smażymy na dużym ogniu przez około 5 minut. Podlewamy zawartość patelni wodą lub bulionem, zmniejszamy ogień i dusimy pod przykryciem przez około 10 minut. Na koniec wlewamy śmietanę i doprawiamy sos do smaku solą, pieprzem i natką pietruszki.

KĄCIK FOTOGRAFICZNY

„Pole słoneczników z granicą chmur na niebie”, autor: Piotr Gołębniak, zdjęcie wykonane w miejscowości Mrowino, gm. Rokietnica, pow. poznański, nagrodzone I miejscem w kategorii „Wielkopolska wieś z lotu ptaka”.

Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań
tel. 61 626 60 00, e-mail: ksow@umww.pl
www.wielkopolskie.ksow.pl, www.dprow.umww.pl

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Institucja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.